

Seneca, Lucius Annaeus

Agamemnon

Theatralia. 2024, vol. 27, iss. 1, Supplementum, pp. 49-88

ISBN 978-80-280-0528-3 (print); ISBN 978-80-280-0529-0 (online ; pdf)
ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/TY2024-S-4>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.79787>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20240425

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Seneca: **Agamemnon**

přeložil Václav Renč

Osoby

AGAMEMNON, král v Argu a vůdce Řeků v trojské válce

KLYTAIMNESTRA, jeho manželka

THYESTŮV STÍN

AIGISTUS, Thyestův syn a Klytaimnestřin milenec

KASSANDRA, věštkyně, Priamova dcera, Agamemnonova zajatyně

ELEKTRA, dcera Agamemnona a Klytaimnестry

STROFIUS, král z Fokidy

EURYBATES, Agamemnonův posel

CHŮVA Klytaimnestřina

ORESTES, Elektřin bratr } němé osoby

PYLADES, Strofiův syn

SBOR argejských žen

SBOR zajatých Trojanek

Ozbrojenci, otroci, zajatci

Scéna

u Agamemnonova paláce v Argu či Mykénách v den králova návratu od Troje.
Děj začíná za šera před úsvitem.

Překládáno z kritického vydání originálu „Seneca's Tragedies“, ed. by F. J. Miller, in 2 volumes (The Loeb Classical Library, William Heinemann, London – G. P. Putnam's Sons, New York.)
Revid. vyd. z r. 1929.

Předpoklady děje

Námět i základní pohled na něj je v podání této tragédie týž jako u Aischyla v prvním dílu *Oresteie*. Je tu jen několik málo odchylek od aischylovské verze mýtu o Atreovcích. Vedou však k tomu, že Seneca mocněji exponuje postavu Aigistova otce Thyesta, kterého nechává jako prolog vystoupit z podsvětí na zem a předznamenat krvavé děje vlastní tragédie.

Takovou významnější odchylkou je verze, že Thyestes, uprchnuvší po příšerné mykénské hostině, při níž nevěda snědl maso z vlastních synů, zplodil Aigista krvesmilně se svou vlastní dcerou. Vychoval v něm pak svého mstitele a vraha Atreova, později i Agamemnonova. Seneca činí Aigista nejen strůjcem, ale přímých spolupachatelem vraždy na Agamemnonovi.

Většinu děje pak zabírá rozvíjení motivů k chystané vraždě. Z nich nejsilnější důraz je kladen na Klytaimnestřin bolestný hněv vůči Agamemnonovi za to, jak lehkovážně, zločinně obětoval dceru Ifigenii v Aulidě na odvrácení nepříznivého větru. K Agamemnonovu příchodu na scénu zde dochází v pozdější fázi děje, zato je při něm zdůrazněna triumfálnost návratu, když s kořistí přivádí trojský vítěz i celý sbor zajatých Trojanek. Zde je pak pro Klytaimnestru příležitost k vyzdvížení a zesílení (oproti Aischylovi) i motivu žárlivosti na Kassandru.

Jinou takovou odchylkou (shodnou s verzí Sofoklovou v jeho *Elektře*), je detail s Orestem, jež zde neodklidí z královského dvora Klytaimnestra, nýbrž jeho sestra Elektra, bojíc se o jeho život. V ostatním jsou dějové předpoklady tytéž jako u Aischyla.

Nutno ještě poznamenat, že jména osob, bohů, míst jsou zde ponechána v Senekově polatinštělém znění, jen převedena do českého pravopisu; čtenář si snadno srovná jejich totožnost.

Thyestův stín

Jsem Thyestes. A z chmurných končin podsvětí
hluboký jícen Tartaru¹ mě vyslal sem.
Sám nevím, který ten svět nenávidím víc.
Z podzemí prchám, zde vše prchá přede mnou.
Hle, duch se děší, údy rozechvívá strach:
zde otcův dům – a spíše bratrův, měl bych říct.
To je ten starodávný pelopovský práh.
Zde Pelasgové² korunují, jak je zvyk,
své vladaře, zde sedávají na trůně
ti mocní, v pyšné ruce žezlo třímají,
zde konají své porady, – své hostiny³.

Měl bych se vrátit. Není líp v těch truchlivých
jezerech hlubin, vedle strážce styžských vod,⁴
jenž hřívou na trojitě šji potřásá?
Kde jeden, vpleten v kolo, jako vřeteno
je věky svíjen; kde je pro smích pachtění,
když dovalený balvan vždy se svalí zpět;
kde dravý pták rve játra vždy zas dorostlá;
a onen žízní vyprahlý tam vprostřed vod⁵
se marně ústy sklání k vodám prchavým
a krutě platí za nebeský hodokvas. –
Jaký však zlomek naší viny má ten muž?
Ty všechny zločince, jež ve svém osudí
tam protřepává krétský soudce urputný,⁶
já svými hříchy překonám, já Thyestes.
Mne překoná jen bratr: rodné syny mé
mi potají dal sníst; jsem vlastních dětí hrob.

Prolog

1 Tartaros: podsvětní propast (viz Aisch. *Eum.*).

2 Pelasgové: tímto jménem označovali Řekové hromadně původní obyvatelstvo poloostrova; později se jím označují i Řekové sami.

3 Hostina: utajená narážka i na onu děšivou „Thyestovu hostinu“.

4 Strážce styžských vod: trojhlavý pes Kerberos (lat. Cerberus).

5 Vpleten v kolo: Ixion [král Lapithů, byl za pokus svěst bohyni Hérou potrestán v podsvětí připoutáním na kolo, které se věčně otáčí] (viz Aisch. *Eum.*). – Dovalený balvan: Zakladatel Korinta Sisyfos potrestán za vzdornou neposlušnost vůči bohům tím, že v Tartaru valí stále znova do vrchu těžký balvan, který se vždy zase skutálí. – Pták rve játra: Obr Tityos, syn Gaiin, potrestán takto za znásilnění bohyně Latony; játra byla pokládána za sídlo smyslné žádostivosti. – Onen žízní vyprahlý: Tantalos [syn Diův a Thyestův předek, který pokoušel vševědoucnost bohů tím, že jim předložil při hostině svého syna Pelopa. Za trest v podsvětí trpí žízní, i když vodu má na dosah, a hladem, avšak větev s ovocem před ním vždy ustoupí] (viz Aisch. *Agam.*).

6 Krétský soudce: Minos, Diův syn, krétský král a soudce, který za svou osvědčenou spravedlivost je spolu s Aiakem a Rhadamantem určen k tomu, aby i v podsvětí rozhodoval o spravedlivých trestech.

Nejenom tím však osud otce poskvnil;⁷
dopustil zločin těžší než ten spáchaný,
když vnukl mi svou dceru v loži zneuctít.
Já nezděsil se svodu, hřích jsem dokonal.
A že všem dětem vládne vůle otcova,
otěhotněla dcera z moci osudu,
dala mi syna.⁸ Jak se zvrátil všečen řád!
Já smísil děda s otcem, otce s manželem,
vnučata s dětmi, – světlo s tmou a s nocí den.

když vnukl mi svou dceru v loži zhanobit.

a já byl otcem. Jak se zvrátil všečen řád!

Ač pozdě, třeba po smrti, slib věštby přec
jednou se splní těm, jež uondala strast.
A vůdce vůdců, Agamemnon, králů král, –
za jehož vlajkou plulo tisíc korábů
a trojské moře hejnem plachet pokrylo, –
když po deseti letech Troju pokořil,
se vrací – a své choti nastavuje krk.
Už, už se v jiné krvi bude brodit dům.
Sekery, meče, kopí vidím, hroznou zbraň,
a pod ní rozštípenou hlavu vladaře.
Už kvapí zločin, lest a krveprolití –
kvas uchystán. Už důvod tvého zrození,
Aigiste, dospěl.⁹ Nač teď studem klopat zrak?
Nač chví se ruka v nerozhodném záměru?
Nač váhat, nač se trápit, nač se v duchu ptát,
máš-li to spáchat? Mysli na svou matku: máš! –
Proč však tak náhle uplývává letní noc
ulpívá jako v zimě v těžkém prodlení?

jednou se splní těm, jež uondala smrt.

A král všech králů, vůdce vůdců, Agamemnon, –
za jehož vlajkou plulo na sta korábů

Či co to zastavilo na nebi spád hvězd?
Snad nezdržujem Slunce? Vraťme světu den!¹⁰

Snad nezdržujem Slunce? Vrať už světu den!

Stín zmizí

7 Osud otce poskvnil: totiž jej, Thyesta.

8 Dala mi syna: Podle věštby měl Thyestes ještě zplodit syna jako mstitele ohavného Atreova zločinu.

9 Aigiste...: Zřejmě se zde předpokládá nějaký druh nebo způsob Aigistovy přítomnosti na scéně.

10 Proč... noc ulpívá...: Slunce nechce vyjít, jako tomu bylo i za Thyestovy krvesmilné noci a při jiných bájeslovných hrůzách. Tentokrát nevychází snad proto, že nechce hledět na zatracencovu tvář. Proto: „vraťme světu den“, tj. sestupme opět do podsvětí.

Vejde sbor argejských žen

Vstupní píseň sboru

Sbor

Ó Štěštěno, která vladařům
tak lstivě dáváš a v náhlý pád
a v bloudění vrháš vznešené!
Klid lahodný žezlům není přán
a bezpečný není jim jediný den.
Strast za strastí na ně doléhá,
duch stále novou bouří štván.
Tak na libyjské mělčiny
se neřítí vlna za vlnou,
tak nevře Euxinus¹¹ ode dna,
když vody bičuje víchr zlý
z ledové točny,
kde svítí svým nákladem Velký vůz
a nikdy nesjede do modrých vod,¹² –
jak střemhlav roztáčí Štěštěna
dny králů. Chtěli by vzbuzovat strach,
a strachu se bojí,¹³ laskavá noc
jim nedá spočinout v bezpečí
a srdce jim neztiší pokojný sen,
tišitel trampot.

Je palác, kde proti hříchu hřích
se nevrší srázně? Kde zločinná zbraň
by přestala vraždit? Právo a stud
a posvátná věrnost manželská,
vše z paláců prchá. A místo nich
tam vzápětí vstupuje krvavý běs¹⁴
a Lítice¹⁵, která pyšné števe,
vždy číhající u domů vznešených,
jež kterákoli hodina
strhuje z výše.

11 Euxinus: Černé moře.

12 Nikdy nesjede...: Severní souhvězdí nikdy nezapadne pod mořský obzor.

13 Chtěli by vzbuzovat strach a strachu se bojí: Vládcové rádi vzbuzují strach v poddaných, ale přitom se mají proč bát, aby se tento strach neobrátil v odboj a pomstu.

14 Krvavý běs: v originále Bellona, zuřivá bohyně válek, bojů a vražd (bellum – válka).

15 Lítice: Erinye, jimž Římané říkají Furie (Vzteklíce, Lítice; furor – vztek, zuřený). Proto zde užito českého výrazu na odlišení od řeckých textů.

Když ulehne zrada a zmlkne zbraň,
 tu samy svou tíží padají
 a osud se hroutí vahou svou.
 Tak plachtám, jež napíná příznivý van,
 je pro strach jeho přílišný dech;
 tak věž, když hlavou až do mraků ční,
 bič dešťů na sebe svolává.
 Tak vídá hluboký stinný háj,
 jak lámou se letité duby. A blesk
 rád zuřivě bije do strmých hor.
 I mohutná těla vždy ochoří spíš.
 Ač stáda havěti pastvinou
 se toulají volně, jen vysoká zvěř
 vyzývá k ráně.

se toulají volně, vysoká zvěř

Co osud kdy vznesl, jen pro větší pád
 vždy do výše vznesl. A delší věk
 má skromnost. Blažený jedině ten,
 kdo s údělem všedním se spokojí.
 Ten v mírném vánku dosáhne břeh
 a boje se svěřit moři svůj člun,
 spíš veslem k zemi přiřazí.

Vstoupí Klytaimnestra

První scéna

Klytaimnestra

Proč, duše tupá, teď se pídíš po radě?
 Proč kolísáš? Jsou lepší cesty zavřeny.
 Čistotu manželského lože i sám trůn
 jsi jako věrná vdova měla chránit dřív.
 Tatam je věrnost, zbožnost, právo, čest i mrav –
 a stud, když jednou zahyne, se nevrací.
 Teď povol uzdu, všechnu špatnost rozpoutej,
 jen zločin uvolňuje cestu zločinům.
 Ty sama v sobě rozviň všechnu ženskou lest
 jak každá zrádná žena vášní posedlá –
 jak ona smělá vražedkyně macešská,¹⁶
 ta dívka neostyšně vášní planoucí,
 když do Kolchidy zpátky v člunu prchala.
 I meč i jed byl dobrý. – Nebo potají

16 Vražedkyně macešská: Médeia.

odplujte spolu z Mykén, ty i s milencem.
Proč z plavby, z útěku a vyhnanství máš strach? –
To mohla sestra;¹⁷ tobě sluší těžší čin!

Vejde Chůva

Chůva

Královno Řeků, slavná dcero Ledina!
Co v tichu sprádaš, nebo jaký divý plán
ti slepě klíčí v rozjitřených myšlenkách?
Nic nepovíš, a všechno hoře v tváři máš.
Ať jde oč chce, nic nelámej a dej si čas:
kde vážne rozum, tam jen získáš odkladem.

Klytaimnestra

Mučím se tak, že žádný odklad nelze snést.
Jsem spalována plameny až do morku,
bolest i strach se zatínají do slabin,¹⁸
v srdci mi buší zášť a duch je ujařmen
neřestnou touhou,¹⁹ jež se nedá ukrotit.
A v ohni duše posedlé se vzpouzí stud,
ač ochablý, ač svázaný, ač zkažený.
Semtam se zmítám v proudech jako masy vod,
tu hnané vichrem, tu zas příbojem, a kam
se vlna poddá, vždy je krutě nejisté.
Tak je i se mnou: pustila jsem otěže –
kam hněv, kam žal, kam naděje mě ponosou,
tam půjdu. Člun jsem dala vlnám na pospas.
Kde bloudí rozum, líp se svěřit náhodě.

Chůva

Je bláhové si za vůdce brát náhodu.

Klytaimnestra

Když osud dospěl dna, proč náhody se bát?

17 To mohla sestra: Váhá nad řešením situace, ale když si uvědomí, jak její sestra Helena lehkovázně uprchla s Paridem a tím přivodila dlouholeté válečné strasti, rozhoduje se pro přímější a tvrdší řešení, pro vraždu Agamemnona.

18 Bolest i strach: bojí se, že ji Agamemnon ztrestá za nevěru.

19 Zášť... neřestnou touhou: zášť na manžela za obětování Ifigenie i za „nevěru“, sama však neřestně lpí na Aigistovi.

Chůva

Svůj hřích si můžeš uchovat a skrýt, když chceš.

Klytaimnestra:

Hřích z královského domu vždycky vysvitne.

Chůva

Ten starý hřích tě hněte – nový zamýšlíš?

Klytaimnestra

Je pošetilé chtít jen mírnit nepravost.

Chůva

Hřích za hříchem jen zvyšuje, co budí strach.²⁰

Klytaimnestra

Oheň a meč pak bývá nevhodnější lék.

Chůva

Hned sahat k nejhoršímu, to je bláhovost.

Hned sahat k nejhoršímu, to se nedělá.

Klytaimnestra

Ne, když je zle, je líp se vrhnout po hlavě.

Chůva

Kéž zadrží tě svaté sliby manželství!

Klytaimnestra

Deset let vdova, mám dnes na manžela dbát?

Chůva

Když na něj ne, máš myslet aspoň na děti.

Klytaimnestra

Já myslím. Na svatební ohně dceřiny,
na zetě Achilla. – Ach, ten dbal na matku!²¹

Chůva

Dala se v oběť za uvázlé koráby
a mořem líně strnulým tak pohnula.

20 Hřích za hříchem...: dalšími hříchy jen zvýší Klytaimnestra míru trestů, kterých se bojí.

21 Já myslím...: Řečeno s trpkou ironií. „Svatebními ohni dceřinými“ jsou míněny plameny obětiště v Aulidě. – Ach, ten dbal na matku: Agamemnon.

Klytaimnestra

Ó stud i žal, – já, Tyndarova božská krev,
a porodit jen lodníkům zvěř k oběti!
Vidím tu svatbu panenské své dcerušky:
on učinil ji hodnou Pelopovců,²² on,
sám otec, když stál u oltáře s modlitbou!
Och, snubní oltář! Zděsil se i Kalchas sám²³
své vlastní věštby, uhýbavých plamenů!
Ó rode, který zmáháš zločin zločinem!
Vítr si krví, válku vraždou kupovat!
Vyplulo aspoň pak těch tisíc lodí? Ne!
Vždyť ani bůh těm lodím nepřál odrazit:
i Aulis odmítla těm hanebníkům břeh.²⁴
Tak začít, nemohl dál šťastně válku vést.
Jat láskou k zajaté a prosbou nepohnut,²⁵
Foibova kněze dceru vzal si za kořist,
když vzplanul, jak dnes plane vášní ke kněžce.
Nepřemluvil ho ani zdatný Achilles,
ba ani ten, jenž skryté děje světa zná
(nám věstil správně, zajatkyni falešně),²⁶
neodradil ho ani umořený lid,
ani ty všudy zapálené hranice.
I kdyby celý národ vyhynul, on dál,
poražen bez soupeře, láskám propadlý,
lásky si hledá. Aby pelech na chvíli
nezůstal bez barbarské děvky, zahoří
hned k Briseovně, Achillově kořisti,
a nestydí se ukrást mu ji z náručí
– on, soupeř Paridův! A nyní znovu vzplál

Vítr si krví, válku vraždou kupujem!

22 Učinil ji hodnou Pelopovců: tj. pravou Pelopovnou, dcerou rodu, stíhaného kletbou a ranami.

23 Zděsil se i Kalchas: když viděl, jak obětní plameny se vyhýbají nesmyslně kruté oběti.

24 I Aulis odmítla...: Vystrašení obyvatelé Aulidy hnali lodi od pobřeží; ale trvalo ještě nějaký čas, než zavanul příznivý vítr.

25 Jat láskou k zajaté...: Následujících patnáct veršů připomíná tyto příhody z trojské války: „Řekové zneuctili u Troje Apollonova kněze Chrysa“, když se Agamemnon jako částí své kořisti zmocnil Chrysovy dcery. „Chryses marně žádal, aby mu dcera byla vrácena, a tu seslal Apollon, pohnut prosbami uraženého svého kněze, do řeckého tábora mor. Kalchas, otázan o radu, věstil, že rozhněvaný bůh nepřestane trestat vojsko řecké, dokud Agamemnon nevrátí knězi jeho dceru.“ Agamemnon se dlouho bránil, až nakonec „vrátil starému knězi dceru, vzal si však v náhradu Briseovnu, krásnou otrokyni Achilleovu. [...] Od té doby se hněval Achilleus na Agamemnona“ a trval mezi nimi svár. (Cit. podle Saska-Groh, *Mythologie Řeků a Římanů*, Praha 1949, s. 36, 187. – viz Aisch. *Agam.*)

26 Nám věstil správně...: tj. Agamemnon bez váhání uposlechl Kalchantovy věštby, když měl obětovat svou a Klytaimnestřinu dceru, ale odmítal uvěřit věštbě, když měl vrátit Chryseovnu.

a šílí vášní k tamté frýžské věštkyni!²⁷
 Po trojské válce, po zboření Ilia
 se vrací – manžel zajatý, zeť Priamův!

Vzchop se, má duše, nečeká tě lehký boj.
 Předejít pomstu! Na co čekáš, váhavá?
 Až pelopovské žezlo uzme Trojanka?
 Či snad ti brání dcery nevdané a syn,
 Orestes otci podobný? Vždyť právě jim
 v tom hrozí neštěstí, je ohrožuje smršl!
 Co váháš, hloupá? Až tvé děti dostanou
 zběsilou macechu? To mečem raději
 se probodnout a skonat oba zároveň!²⁸
 Krev s krví smísit, smrtí zhubit manžela!
 A není smutné zemřít spolu s tím, s kým chceš.

Chůva

Královno, zadrž, ne tak divoce! Jen zvaž,
 co zamýšlíš. Jde vítěz nad Asií, ten,
 jenž Evropu šel mstít, a vleče v průvodu
 pergamskou kořist, přemožené Trojany.
 A na toho si troufáš úkladem a lstí,
 když nezasáh jej mečem ani Achilles,
 ačkoli v hněvu odvážil se zdvihnout zbraň?
 Ani ten větší Ajax²⁹, hrozný zabiják?
 Či Hektor, štít a hradba proti Danajcům,
 či Paridovy střely, Memnon³⁰ mouřenín?
 Či Xanthus, mrtvolý a zbraně plavící,
 a Simois, jenž valil vody krvavé,³¹
 a Cyknus³², boha moří sněhobílý syn?
 Či thrácké šiky v čele s Rhesem³³ bojovným

27 Vášní k věštkyni: ke Kassandře.

28 Skonat oba zároveň: tj. zabít manžela i sebe. Ani to však není míněno upřímně, pravý její záměr je ten, jež posléze uskuteční.

29 Větší Ajax: syn Telamonův, byl zván „větší“ nebo „lepší“; druhý Ajax v řeckém vojsku, zvaný „menší“, byl syn Oileův.

30 Memnon: král Aithiopů, pomáhající Trojanům.

31 Xanthus: řeka protékající trojskou krajinou. „Když Achilleus naplnil v krutém boji řeku Xanthos mrtvolami trojských reků, rozhněval se bůh Xanthos,“ – neboť každá řeka má svého boha – „rozbouřil své vlny a hrozil nepříteli potopením.“ (Saska-Groh, s. 97) – Simois (řec. Simoeis): přítok Xanthu neboli Skamandru; viz předchozí pozn.

32 Cyknus (Kyknos): syn boha moří Neptuna, byl zabit Achilleem a proměněn v labuť.

33 Rhesus: thrácký král Rhesus, rovněž pomáhal Trojanům. Odysseus (Ulixes) a Diomedes ho přepadli a zabili, Diomedes se zmocnil jeho krásných koní.

a Amazonka s toulcem,³⁴ štítem zdobeným
a sekerou? A toho, až se navrátí,
se chystáš zabít, vraždou oltář poskvnit?
Což Řecko vítězů to nechá bez pomsty?
Představ si koně, zbraně, moře poseté³⁵
sty lodí, půdu vzácnou krví zbrocenou,
celý ten osud pokořených Trojanů
přenesen na Řeky! – Zkroť vášně, zkroť svůj hněv
a hled' vši mocí na mysli se uklidnit.

Vstoupí Aigistus

Aigistus

Ta hodina, již jsem se vždycky v duchu bál,
je nyní zde, teď se můj osud dovrší.
Proč se, má duše, odvracíš? Proč skládáš zbraň
na první úder? Se svou záhubou se smíř
a s hněvem bohů, že tě krutě ztrestají.
Jen klidně podrž bídnou hlavu, Aigiste,
ohni a meči nastav hruď. Vždyť pro toho,
kdo tak byl zrozen,³⁶ není smrt nic těžkého. –

Ty, družko v nebezpečí, dcero Ledina,
buď se mnou dál. Ten vojevůdce zbabělý
a neúprosný otec krví splatí krev!³⁷ –
Proč jsi tak zbledla, proč se ti tak chvěje tvář?
Kam se to díváš, sklíčená a strnulá?

Klytaimnestra

Zmáhá mě láska k choti, strhuje mě zpět.
Vraťme se, odkud neměli jsme odejít;³⁸
kež se k nám opět čistá věrnost navrátí!
Ach, nikdy není pozdě dát se za lepším;
kdo želí hříchů, je už téměř bez viny.

34 Amazonka s toulcem: Penthesilea, královna bojovných Amazonek, zabitá v boji Achilleem.

35 Představ si...: tj. uvaž, co se stalo s Trojou za zločin proti královskému manželství, a že by se totéž mohlo stát s tebou, a Argem, s celým Řeckem, kdybys zločinně zabila Agamemnona.

36 Kdo byl tak zrozen...: tj. nešťastně jako já, Aigistus.

37 Krví splatí krev: jak mých bratří, tak tvé dcery.

38 Vraťme se...: tj. k manželské věrnosti.

Aigistus

Ty bláhová! Snad nedoufáš či nevěříš
na manželovu věrnost? Kdyby vůbec nic
ti nemuselo v mysli strachu nahánět,
stačí, že zpupná, nevázaná Štěstěna
ho dávno naplnila pýchou bez mezí.
Už před Trojou byl tvrdý ke svým přátelům.
A co pád Troje asi dodal k povaze,
už z jádra drsné? Z Mykén kdysi vyplul král,
vrátí se tyran. Úspěch ducha zatvrdí.
Jak okázale vede ve svém průvodu
dav milostnic! A nad ten zástup vyniká
a krále drží v poutech kněžka Foibova.³⁹
Ty dokážeš se s jinou dělit o lože?
To ona ne! A pro ženu je nejhorší,
když souložnice vládne domem manžela.
Trůn ani lože podílíctví nesnesou!

Klytaimnestra

Proč zas mě vrháš do propasti, Aigiste,
a rozdmychuješ hněv už málem hasnoucí?
Snad dovolil si vítěz něco k zajaté.
To manželka a milenka však přehlédne.
Má jiný zákon trůn a jiný manželství.
Což dovolí mi srdce, samo plné vin,
být neúprosná k chybám svého manžela?
Buď odpuštěno, co je nutno odpuštět!

Aigistus

Ach tak? A to si odpustíte navzájem?
Jsou nové mravy králů, či je neznáš snad?
Být krutí soudci na nás, mírní na sebe,
v tom vidí svrchovaný důkaz vladařství:
že oni mohou, co je zakázáno všem.

Klytaimnestra

Odpustil Heleně: jde s Menelaem zpět,
když byla zkázou Evropy i Asie.

39 Kněžka Foibova: Cassandra. Ta ovšem Agamemnona nemilovala, naopak, pouze se mu poddávala z donucení jako jeho otrokyně (zajatci se totiž stávali zároveň ihned otroky).

Aigistus

Tomu však žádná nevkradla se do srdce,⁴⁰
jež nepřestalo patřit jeho manželce.
Tvůj manžel má tě za hříšnou a chystá soud!
A třebaže jsi zlého nespáchala nic,
co platen život bez nejmenší poskvrny?
Koho má vladař v záští, ten je vinen vždy!
Chceš s hanbou zpátky do Sparty, tam k Eurotě,
své rodné říčce, domů? Král když zapudí,
tu není uniknutí. Marná naděje.

Klytaimnestra

Mé viny může znát jen nejvěrnější druh.

Aigistus

Do domu králů nikdy věrnost nevkročí.

Klytaimnestra

Zaplatím všechno, abych věrnost koupila.

Aigistus

Koupenou věrnost může jiný přeplatit.

Klytaimnestra

Někdejší stud se ve mně opět probouzí,
proč ty ho dusíš? Proč mě ke zlu ponoukáš?
Měla bych krále králů opustit a s ním
i trůn, a za tebe se – za vyhnance – vdát?

Aigistus

Proč jsem ti horší nežli Atreovec, já,
syn Thyestův?

Klytaimnestra

Toť málo: dodej, že i vnuk.

Aigistus

Jsem zrozen z vůle Foiba; mám se hanbit? Zač?

40 Žádná nevkradla se do srdce: tj. Menelaovi, jenž stále věrně lpěl jen na své uloupené manželce Heleně.

Klytaimnestra

Že Foibos může za tvůj krvesmilný zrod?
 Když jste ho v náhlé noci z nebe zahnali?⁴¹
 Proč takhle bohy hanobit? Jdi, klid' se pryč,
 ty, který umíš podvodně jen lože krást
 a jehož znám jen jako druha v nevěře!
 Odklid' mi z očí, co tak ohaví náš dům!
 Ten čeká pouze na krále a manžela.

Aigistus

Já vím, co je být vyhnanecem, tu bídu znám.
 Jen poruč, a já opustím nejen tvůj dům
 či Argos: nezaváhám, jestli rozkážeš,
 si zarmoucené srdce mečem otevřít.

Klytaimnestra pro sebe

Kdybich já, prudká Tyndarovna, svolila.⁴²
Aigistovi
 S kým hřeším, tomu jsem i v hříchu vázána.
 Teď raději už pojď, jsme na tom hůř než zle
 a musíme se o všem spolu domluvit.

*Odejdou***První mezizpěv sboru****Sbor**

Dnes, mládeži hrdinná, Foiba chval! –
 Dnes jásavý zástup
 jde věnčit tvou skrání a k oslavě tvé
 sbor argejských dívek
 si po šíji rozpustil panenský vlas
 a vavříny mává.
 I ty, která piješ z vod erasinských,
 či z Euroty spartské,
 či z Ismenu⁴³, jehož pokojný proud
 spí v zelených březích,

41 Když jste ho... z nebe zahnali: tj. vy, váš rod jste Foiba, boha slunce, nenechali vyjít na oblohu. – Za oné strašné hostiny totiž, když Thyestes jedl nevěda vlastní děti, si slunce zahalilo tvář do temnot, aby tu hrůzu nevidělo.

42 Kdybich já... svolila: Klytaimnestra kající lítost vůči Agamemnonovi a opovržením k Aigistovi zčásti předstírala; teď má Aigista nadobro, kde ho chtěla mít.

43 Ismenus: řeka u Théb.

i ty dnes, cizinko⁴⁴, mezi náš sbor
se radostně přidruží,
když od Manto⁴⁵, Teiresiovny z Théb,
té věštce dějů,
běh dávných obřadů znáš a víš,
jak Apolla slavit.

Ty, vítězný Foibe, již uvolni luk
a v nastalém míru
své válečné břímě z ramene shod',
ten ježatý toulec,
ať pod lehkou rukou se rozechví tón
tvé lahodné lyry.
Ať nebouří prudkou, mohutnou hrou,
jež strhuje k vášním;
jen prostě ať zní, jak znívá tvůj zpěv,
když laskáš svou loutnu
a mistryně Múza jen příklání sluch
až k srdci tvé písni.

až k srdci tvých zpěvů.

Však můžeš sáhnout i do hlubších strun,⁴⁶
jak bohům jsi zahrál,
když viděli, kterak vítězný blesk
dav Titánů srazil;
či hory když sedaly na hlavy hor
a stavěly cestu
pro zběsilé davy obřích stvůr,
když na horu Ossu
si Pelion stoupl a na obě dvě
leh sosnatý Olymp.

Stůj při nás, ty, jež co sestra a choť⁴⁷
máš na trůně účast,
ó královská Juno! My v Mykénách tvých
tě oddaně ctíme,

máš na trůně podíl, [?]

44 Cizinko: v originále Thébanko; není jasné, komu adresováno.

45 Manto: dcera thébského věštce Teiresia, po němž zdědila věštný dar.

46 Můžeš sáhnout i do hlubších strun: V těchto deseti verších připomínka vítězného boje olympských bohů s Titány a po něm ještě dalšího: „Panství Diovu hrozilo však ještě jedno nebezpečí. Synové Aloeovi [...], Otos [...] a Efiates, kteří ve věku devíti let dosáhli již výšky devíti sáhů a šířky devíti loket, usmyslili si, že vyvrátí vládu Diovu. Chtěli totiž postavit horu Ossu na Olymp, na ni pak položit Pelion, aby se tak dostali do nebe. Apollon však zahubil oba dříve, nežli dospěli.“ (Saska-Groh, s. 12)

47 Ty, jež co sestra a choť: Juno (řec. Héra), Jupiterova (Diova) manželka i sestra, byla prvně uctívána v Argu, odkud se její kult rozšířil po celém Řecku. Proto také v trojské válce stála důsledně při Řecích, vedených argejským králem.

my v Argu tvém, ježž jediná ty
 v dnech těžkostí chráníš,
 když převracíš v dlaních válku a mír,
 a Argos tě vzývá.
 Ty, vítězná, Agamemnonův laur
 teď vlídně přijmi!
 K tvé oslavě ze svých otvorů všech
 teď zimostráz hvízdá,
 to pro tebe dívky z dovedných strun
 zpěv lichotný loudí
 a řecké matky jen na počest tvou
 roj pochodní vznesly.
 Jen u tvého oltáře prolévá krev
 teď jalůvka bílá,
 jež nikdy za sebou netáhla pluh
 a neznala jařmo.

I ty, dcero vladaře hromových střel,
 ó Pallado slavná,
 jež tolikrát kopím jsi napadla les
 oněch dardanských věží!
 Sbor matek, mladých i letitých žen,
 dnes před tebou klečí
 a kněz až dokořán otvírá chrám
 pro božský tvůj příchod.
 A k tobě proudí oslavný dav
 a skráně ti věncí.
 I kmetných, ochablých starců dav
 ti děkuje sborem
 a z konvic vína ti ulévá
 svou třaslavou rukou.

I tobě, bohyně trojcestná,⁴⁸
 se koříme vroucně.
 Ty rodného Délu jsi kotva i hráz⁴⁹
 i bezpečný maják.

48 Bohyně trojcestná: „Diana, původně staroitalská panenská bohyně světla a života, byla velmi brzy ztotožněna s řeckou Artemidou a prohlášena za sestru Apollonovu. Na její původní význam se zapomnělo a z Diany se stala úplně řecká Artemis.“ Je bohyní „měsíčního světla, udatná lovkyně, která bloudí v noci [...]. Bývala ztotožňována také s Hekatou a věřili o ní, že je ochránkyní nočních kouzel, že bloudí v šeru nočním po trojcestích“ (Saska-Groh, s. 222), proto také nazývána Trivia (trivium – trojcestí).

49 Rodného Délu kotva i hráz: Na Délos, jeden z kykladských ostrovů, se uchýlila Diova milenka Leto, pronásledována žárlivou Hérrou. Tam porodila Diovi Apollona a Artemidu. Tím okamžikem se ostrov ustálil, „zakotvil“ v mořském dně, když se do té doby neustále bludně zmítal po moři.

Ač kdysi za vichrů kykladských
byl po moři zmítán,
dnes bezpečně tkví a na mořské dno
už vkořenil navždy.
A zahání vichry a skýtá břeh
všem poslušným lodím.
Ty vítězně sčítáš ostatky těl
z oné tantalské matky;
ta na vršku Sipylu stojí dnes⁵⁰
co plačící socha
a stará ta skála ještě i dnes
tam prolévá slzy.
Vás, rozence božské,⁵¹ horlivě ctí
jak muž, tak i žena.

A nadevše tebe, ty hromový
všech otče a pane,
ty, na jehož pokyn se zachvějí vráz
i nejzazší póly,
ó Jupitero, původce náš!
Rač přijmout dary
a na věrně oddané děti své
hled' otcovským zrakem.

Vejde Eurybates

Hle, vojín nějaký sem jde, co krok to skok,
a jak je vidět, nese zprávy radostné:
hrot oštěpu má ověnčený vavřínem.
A je to Eurybates, králi oddaný!

Eurybates

Nejprve vám se klaním, boží oltáře,
bůžkové otců, dlouhou cestou zemdlený,
že sotva věřím očím.

Do publika

Bohům děkujte,

Druhá scéna

bůžkové otců, dlouhou cestou znaven, [?]

50 Tantalská matka: Niobe, dcera Tantalova [a matka sedmi synů a sedmi dcer. Posmívala se bohyni Leto, že má jen dvě děti (boha Apollona a bohyni Artemis, lat. Dianu). Ti se své matce pomstili a zabili všechny Niobiny děti. Niobe se pak žalem proměnila v kámen, který věčně roní slzy.] (viz úvod k Aisch. *Agam.*). – Sipylus: hora a město v Lýdii, kde Tantalos vládl.

51 Rozenci božští: Foibos Apollon a Artemis (Diana).

že Agamemnon, pýcha země argejské,
se po tak dlouhé době domů navrací!

Vejde Klytaimnestra, zaslechla poslovu zprávu

Klytaimnestra

Jak šťastnou zprávu k mému sluchu přinášíš!
Kde je můj manžel, po kterém jsem deset let
tak toužila? Je na moři, či na zemi?

Eurybates

Už, plný slávy, ctěn a chválen, živ a zdrav,
konečně vstoupil na ten vytoužený břeh.

už vstoupil nohou na ten vytoužený břeh.

Klytaimnestra

Uctěme svatým obřadem ten šťastný den
a bohy, třeba ve své přízni liknavé!
Nu, pověz mi, je bratr mého chotě živ?
A o sestře mi pověz! Kde teď vlastně je?

Eurybates

Víc boží přízně bych ti přál v svých modlitbách;
vrtkavé moře brání mluvit s jistotou.
Když rozptýlené loďstvo vplulo do bouře,
ztrácel se za vlnami koráb korábu.
Sám Atreovec v nesmírném tom bloudění
utrpěl ztráty těžší nežli ve válce.
A třeba vítěz, vrací se jak poražen
a z loďstva má pár pochroumaných plavidel.

Víc boží přízně bych vám přál v svých modlitbách;

Klytaimnestra

Mluv, jaká to mé lodi stihla pohroma?
Či jaký rozmar moře vůdce rozehnal?

Eurybates

Uslyšíš mnoho trpkého, když poroučíš
plést dobré se zlým. Jsem tak v duchu sklíčený,
že o tom nerad mluvím. Strachuji se hrůz.

Klytaimnestra

Jeň spust'. Kdo nechce slyšet o svých pohromách,
tím spíš má strach. Zla tušená jsou nejtěžší.

Eurybates

Když celou Troju zžehly řecké požáry
a rozdělena kořist, kdekdo prospíchá
k mořskému břehu, rád už odhazuje meč,
po palubách se štítý válejí sem tam
a ruce bojovníků veslům zvykají.
Teď každá chvilka odkladu je přímo trest.
Jen na královské lodi vzplane znamení
a trubka svolá nedočkavé veslaře,
hned vyrazí ta zlatá příď a udá směr
a tisíc lodí rozletí se v závěsu.

Vzápětí mírný vánek velne do plachet
a žene lodi. Vlny, sotva zčeřené,
se chvějí lehkým vanutím. A hladina
zrcadlí lodi a zas mizí pod nimi.
Je milo hledět na ten holý trojský břeh
a na sigejský pustý mys, jenž osiřel.
Mladíci všichni naráz hledí zabírat
do mocných vesel, paží větru pomáhat
a střídavě se zapírají ramenem.
Čeří se vodní brázda, skřípe lodní bok,
bělavá pěna češe tmavou mořskou pláň.
Když naplno pak vítr dmýchne do plachet,
vojáci pustí vesla, větrům na pospas
nechají loď a rozvaleni po lávkách
buď pozorují břehy, jak se vzdalují,
či mluví o bojích. Jak Hektor vyzýval,
jak vůz ho vláčel,⁵² jak byl spálen Patroklos,
jak Priamovou krví zkropen Jupiter.⁵³
A pak zas delfín⁵⁴ zdvihne z uklidněných vod
klenutý hřbet a vyskakuje nad vlny
a širým mořem sem tam hravě dovádí.
Honí se s druhy, spolu provázejí loď,
tu předběhnou, tu zůstávají pozadu,
tu celé hejno obskakuje první příď
a zas se ženou dozadu k té tisící.

jak vůz ho vláčel a jak tělo spáleno,

52 Vůz ho vláčel: Když Achilles zabil největšího trojského hrdinu Hektora, Priamova syna, dal jeho mrtvolu přivázat na svůj vůz a před očima Trojanů ji vláčel celým bojištěm a pak okolo hranice s tělem zabitého Patrokla.

53 Priamovou krví zkropen Jupiter: Starý Priamos byl zabit u oltáře Dia (Jova) Hercejského, ochránce domovů.

54 Delfín: v originále tyrrhénská ryba. Básníková narážka na piráty, řádicí v Tyrrhénském moři, jež rozhněvaný Dionýsos (Bakchus) proměnil v delfíny.

Už zmizel celý břeh, pláň zapadla,
 jen idské horstvo ještě vystupuje z mlh,
 dým z Ilia je už jen pouhý temný bod,
 už zahlédne ho jen ten nejbystřejší zrak.
 Vozataj Slunce vypřáh koně znavené,
 už ozařuje hvězdy, už se níží den.
 A drobný mráček rozrůstá se v hustý mrak,
 svit zapadajícího slunce zakalí, –
 barvitý západ na moři je pro postrach.⁵⁵

Noc nebem hvězdy rozstříkla a schlíple lnou
 ke stěžňům plachty. Vtom se náhle řítí z hor
 dunivý hukot, předzvěst víc než hrozivá
 a břeh i skály dlouhým stonem zavýjí.
 Pod bičem víchru hned se vzednou hory vln,
 skryje se měsíc, hvězdy do tmy zapadnou,
 moře až k nim se zvedne, zmizí obloha.
 Je dvojí noc, jak hustá mlha pohltí
 i samu tmou a neprosvitně masu vod
 s oblohou slévá. Rázem bijí ze všech stran
 východní vítr, západ, severák i jih
 a vyvalují vodstva od samého dna.
 Každý své střely vrhá, hněte hněvivě
 ty vodní spousty, až je moře jeden vír.
 Severák z thráckých hor sem žene snůh,
 z libyjské pouště jižan pískem dští –
 a nedost na tom: táhnou mračna od jihu,
 déšť s mořem splývá, jihovýchod bičován
 až k mouřenínským pobřežím a zálivům.
 A ještě jihozápad rozšklebit tvář z vod?
 Jako by celý vesmír ze základů rval,
 jako by sami bozi z nebes padali
 a celý svět se zmítal v černém chaosu.
 Příboj se vzpouzí větru, vítr nazpátek
 jej žene, moře nevejde se do sebe,
 jak příval deště splývá v jedno s vlnami.
 A není v strastech žádnou úlevou, když víš
 i vidíš, odkud hrozí jistá záhuba.
 V tmách zanikají světla, vládne chmurná noc,
 podsvětlní noc jak Styx⁵⁶. A přesto šlehají

Proč ještě Corus noří z oceánu tvář?

55 Barvitý západ: jedna ze známých předzvěstí mořské bouře.

56 Styx: jedna z čtyř hrůzných řek, jež obtékají podsvětlní říši.

z puklého nebe ohně, temnoty rve blesk,
a ubohé i ta zlá světla utěší;
jen něco když tmou svitne.

Proti přídí příd',

bok na bok, loďstvo samo sebe ubíjí.

Tam rozeklaný mořský jícen strhne loď
a pohltní a zas ji vyplivne kus dál.

Tam druhou stáhl náklad; jinou prasklý bok
do hlubin kácí, jinou vlna desátá.⁵⁷

Tam rozbitá a ze vši krásy orvaná
loď bez plachet i vesel skáče po vlnách,
už ani ráhna neudrží na sěžni,
jen jako vrak tu bloudí mořem sem a tam.

Nic platen cvik a rozum, žívlům nestačí.

Ochromly údy hrůzou, plavci zděšení
nechali díla, vesla z rukou vypadla.

Smrtečný strach má ubožáky k modlitbám,
stejně se modlí Trojané i Danajci.

Kam neštěstí až vede! Pyrrhus závidí
smrt svému otci, Ajaxovi Ulixes,

ten mladší Atreovec Hektorovi
a starší Priamovi.⁵⁸ Kdo pad u Troje,
je teď zván šťastným: že měl válečnickou smrt,
že došel slávy, pohřben v zemi dobyté.

„Což moře unese jen muže bez zásluh?

Což hubí osud zbabělec jen udatné?

Lze plýtvat smrtí? Kdo z vás bohů ještě dál
se hodláš sytit pohromami, zjasni už
svou božskou tvář! Vždyť nad tím naším neštěstím

by plakala i Troja. Trvá-li tvá zášť
a chceš-li vydat zkáze celý dórský rod,
proč s námi mají zhynout tihle, kvůli nimž
my hyneme?⁵⁹ Už zastav moře běsnící;

vždyť plaví Řeky, ale také Trojaný!“

Víc nedokáže, moře pohlcuje hlas.

A hle, tu další rána! Jupiterův blesk
uchopí Pallas, – ne svou zbrojí: oštěpem

ten mladší Atreovec Hektorovi zas

teď je zván šťastným: že měl válečnickou smrt,

57 Desátá vlna: věřilo se, že každá desátá vlna je nejvyšší a proto nejzhubnější.

58 Mladší Atreovec: Menelaos. – Starší: Agamemnon.

59 Kvůli nimž my hyneme: Trojané. Bůh moří totiž byl na straně Trojanů. Chce se teď pomstít Řekům za zkázu Troje? Měl by uvážit, že zničením řeckého loďstva zahubí i trojské zajatce na lodích.

a štítem, z něhož srší zlobná Gorgona,⁶⁰ –
 ne, hrozí ohněm otcovým! A nanovo
 zabouří nebe. A jen Ajax⁶¹, nezdolán,
 bojuje dál. A jak tak plachty svazuje
 zvedacím lanem, zasáhne ho z nebe blesk.
 A další plamen šlehne. Pallas ze všech sil
 jej vymrští a škubne rukou zpět, jak zná
 od svého otce. Ajantem i korábem
 blesk proletí a strhne jej, kus lodi s ním.
 On nehne brvou; popálen, dál trčí z vod
 jak skalina a hrudí vlny rozráží,
 jež běsní vůkol; rukou uchopí ten vrak
 a táhne oheň za sebou a svítí si
 po temných vodách, až se celé moře skví.
 Dopluje ke skále a s hněvem zahřímá:
 „Je radost zdolat vodu, oheň, zvítězit
 nad mořem, bleskem, nebesy a Palladou!
 Strach z boha války nezahnal mě na útěk,
 sám vzdoroval jsem Hektoru i Martovi⁶²
 a ani střely Foibovy mnou nehnuly.
 Podlehlí nám i s Trojou,⁶³ – tebe bych se bál?!
 Otcovou zbraní střílíš, ani neumíš!
 A kdyby i on sám –“ Vtom, jak chtěl spítat dál,
 z vln vynořil se otec Neptun,⁶⁴ trojzubcem
 podebral skálu a ten útes vyčnělý
 do vody strh – a spolu s ním i Ajanta.
 Tak zhynul, zemí, ohněm, mořem překonán.

Nás trosečníky čekal další, těžší pád.
 Bylo tam mělko, zrádné kamenité dno,
 mys kafarejský pod divokým vírem kryl⁶⁵
 záludné skalky. Příboj mezi útesy
 jen vře a střídavě se přelévá sem tam.

mys kafarejský pod divokým vírem skryl

60 Pallas: bohyně Pallas Athéna měla „jediná z bohů klíče“ od Dioových blesků (viz Aisch. *Eum.*). – Gorgony: [tři nestvůrné, okřídlené ženy s hady místo vlasů. Kdo na ně pohleděl, zkameněl.] viz tamtéž. Gorgoninu hlavu měla Athéna na svém štítě.

61 Ajax: „menší“, syn Oileův (viz pozn. 29).

62 Martovi: Mars, totožný s řeckým Areem, tedy bůh války.

63 Podlehlí nám i s Trojou: totiž boží, kteří stáli na straně Trojanů.

64 A kdyby i on sám...: Ajax chtěl zřejmě říci „Kdyby i on sám, tj. Palladin hromovládny otec, který vrhá blesky dovedněji než ona, po mně šlehl bleskem, nebál bych se ho“. Toto rouhání však už nedopoví. – Neptun: řec. Poseidon, bůh moří.

65 Mys kafarejský (Caphareus): na jihovýchodním konci ostrova Euboie.

Na obě strany moře shlíží srážný mys,
 jenž dělí vody. Tam tvůj pelopovský břeh⁶⁶
 a Isthmus, jenž svou úzkou šíjí ohnutou
 Ionskému moři brání splynout s Egejským,
 tam Lemnos, ostrov vražednic, a Chalcedon⁶⁷
 i Aulis, v níž kdys vázly lodi. Tento mys
 obsadil Palamedův otec.⁶⁸ Z vrcholku,
 aby se pomstil, mával světlem šalebným
 a loďstvo svedl mezi zrádné útesy.
 Tam uvázly pak lodi vprostřed skalisek
 a v mělkých vodách mnohé z nich se třístily.
 Příklad urval příboj, zbytek trčí na skále;
 loď bije o loď, jak je sráží mořský proud;
 a troska ničí trosku. Hrůzou je jim břeh,
 prchají na moře. – Až s úsvitem je klid.
 Tak odpykána Troja, Foibos vychází
 a noční zkázu odhalil až smutný den.

Klytaimnestra

Mám truchlit, či se těšit, že se vrací choť?
 Ač návrat blaží, těžké rány království
 mě zarmucují. Otče, klenbou nebeskou
 vladařsky hřmící, vrať nám přízeň bohů zas!
 Ať kdekdo s jásotem si hlavu ověncí,
 z posvátných píšťal ať se line sladký zpěv,
 ať u oltáře klesne oběť bělostná!

Hle, tamten hlouček prostovlasých truchlících!
 Trojanky jdou! A v čele nese věštný laur
 Foibova divá kněžka v pyšném vznícení!

66 Pelopovský břeh: pobřeží poloostrova Peloponnésu, nazvaného po Pelopovi. Je od hlavní masy Balkánského poloostrova oddělen úzkou šíjí, Isthmem.

67 Lemnos: ostrov vražednic [žily zde Amazonky, které zavraždily své manžely] (viz Aisch. *Obět.*). – Chalcedon (Chalkedón): město při Bosporu.

68 Palamedův otec: Palamedes, syn eubojského krále Nauplia a vnuk Poseidonův, byl usmrčen Řeky na Odysseovo obvinění ze zrady. Nauplius z pomsty zavedl vracející se řecké loďstvo falešnými světelnými signály k eubojským útesům, kde se z valné části roztrášilo. Nejvíc ovšem nenáviděl Odyssea; když viděl, že právě ten unikl zkáze, sám se vrhl z útesu do moře.

Vejde sbor trojských zajatkyň s Kassandrou

Druhý mezizpěv sboru

Sbor Trojanek

Ach žel, jak sladké zlo je dáno smrtelným:
lnout horce k životu, ač možno uniknout
všem strastem, volně jít, kam bídne volá smrt,

ten přístav věčné úlevy a míru.

Tím nezmítá už strach či vichření
bezuzdné štěstěny či plamenný
hněv Hromovládce⁶⁹.

Hluboký mír už strachem nezkalí
občanská vřava ani mstivý hněv
toho, kdo vyhrál, ani mořská smršť
či rozlícené nájezdy a mrak
prachu a dýmu, náhle zdvižený
kopyty barbarských a pustošivých tlup.

Tam není pádu měst a celých národů,
hořících hradeb obležených vrahy
a nespoutaných válek.

Rozrazí každé otroctví,
kdo nechce hříčkou bohů být,
kdo v temné tváře Acherontu⁷⁰,

kdo na Styx chmurnou hledí beze chmur
a odvážně svůj život skončí.

Je roven králi, roven nebešťanům.
A ubožák, kdo umřít neumí!

My viděly svou vlast, jak padla oné noci,
kdy dórský oheň vzplál na střeších dardanských.

Nepadla válkou ani zbraněmi,
jak druhdy pod šípy, jež vyslal Herkules.⁷¹

Ani syn Peleův a Thetidín
ji nezmoh, ani jeho miláček,⁷²
když, nepravý ten Achilles, se skvěl

69 Hromovládce: Jupiter.

70 Acheron: jiná z čtyř podsvětních řek.

71 Pod šípy, jež vyslal...: Herkules (Heraklés) již jednou pobořil Troju; ve válce o Helenu se opět v závěru připojil k Řekům a svými šípy (jimiž střelil slavný lučištník Filoktetes) jim dopomohl ke konečnému vítězství.

72 Syn Peleův a Thetidín (Peleovec): Achilleus. – Jeho miláček: krásný Patroklos. V jedné z bitev, oděn do Achilleovy zbroje, obrátil na útek všechny Trojaný a neopatrně je hnal až k městu, kde však byl zabit Hektorem. Žal a hněv bohů nad jeho smrtí konečně pohnul Achillea, tou dobou „stávkujícího“, ke smíru s Agamemnonem; vrhl se na bojiště a všechny Trojské zahrnul do hradeb. Jediný Hektor vytrval a toho pronásledoval Achilleus tak dlouho okolo hradeb, až ho dostihl a smrtelně zranil.

v půjčené zbroji a hnal Trojany;
ani sám Peleovec, když svůj žal
obrátil v hněv a prudkým útokem
Trojanky na hradbách až vyděsil;
vlast nepozbyla cti,
jež patří statečným i v porážce.
Odolávala deset let,
než jedné noci zahynula lští.⁷³

My viděly ten klamný dar,
nestvůrně velký, a tu osudnou
danajskou hračku samy vtáhly dovnitř,
my lehkověrné. Víckrát na prahu
ten hřmotonohý komoň klopýtł,
jak v sobě tajil boj i bojovníky.
Jen úskok prohlédnout, a Pelasgům
by byla vzešla zkáza z vlastní lští.
Vždyť tu tam v koni zařinčel i štít
a do uší nám vnikl temný šum,
jak Pyrrhus⁷⁴ reptal odbojně
na lstného Ulixa.

Hned beze vši bázně a zvesela
se trojská mládež chápe lan.
Své rostence vede Astyanax
a družinu dívek zas ta, kterou los
už zasvětil krbům obětním.⁷⁵
A rozveselené matky jdou
a nesou bohům obětní dar;
jdou zvesela otcové k oltářům:
a celé město má veselou tvář.
Ba, prvně i Hekuba⁷⁶ od těch dob,
co spálen Hektor, zjasnila zrak.
A nyní co, bolesti trudná, dřív,
co v poslední řadě oplakat chceš?

už zasvětil ohňům hranici obětní.

73 Zahynula lští: narážka na „trojského koně“, lest Odysseovu (Ulixovu). Osudné příhodně je věnována celá další strofa.

74 Pyrrhus: Achilleův syn, jeden z bojovníků ukrytých uvnitř koně; odpíral Odysseovi poslušnost a hádal se s ním.

75 Astyanax: syn Hektora a Andromachy, ještě chlapec. – Ta, kterou los zasvětil...: Polyxena, mladičká Hektorova sestra, do níž se zamiloval Achilleus. (Když padl, zjevil se jeho duch Řekům a dožadoval se, aby Polyxena byla obětována na jeho hrobě; ona sama přijala toto přání s radostí. – Příhodu líčí Seneca v tragédii *Trojanky*.)

76 Hekuba: manželka trojského krále Priama, vzor matky.

Ty hradby, bohy stavěné
a zbořené námi?
Či chrámy, jež pohřbily bohy své?
Není čas žet všech těch béd –
jen nad tebou, královský otče, chcem lkát.
Já viděla, viděla starcovu šň,
v ní Pyrrhův meč, který nedobyl víc
než pár kapek krve.

Kassandra

Šetřte si slzy, až si o ně řekne čas,
ó Trojanky, a plačte samy nad sebou
a nad svým koncem. Moje hrůzné neštěstí
odmítá soustrast. Nechte pláče pro můj bol,
na naše rány já si sama postačím.

Sbor

Je útěchou smísit s pláčem pláč.
A ti, které stravuje skrývaný žal,
jen trpí tím víc; a nad svými lkát
mezi svými je útěchou. Tak ani ty,
ač tvrdě a hrdě snášíš strast,
si nestačíš na tolik žalostných ran.
Ani slavičí truchlení v jarní čas,
když měnivě klokotá ve větvích
a pro drahého Ityse lká,
ani vlaštovka, která z thráckých střech
pro zálety hříšného manžela
tak hlasně číříká-naříká,⁷⁷
ti neuleví v truchlení
nad zkázou rodu. I kdyby chtěl
sám Cyknus⁷⁸, jenž s hejny labutí dlívá
na řece Istru, na Tanaidu,⁷⁹
a pro tebe zalkal svůj poslední zpěv,

77 Slavičí truchlení... ani vlaštovka: báje o Filomele a Prokne [první byla znásilněna svým švagrem Tereem a druhá, její sestra, se za to manželovi pomstila zabitím jejich společného syna Itya. Filomela se pak žalem proměnila ve slavíka, Prokne ve vlaštovku.] (viz Aisch. *Agam.*). Zde ji Seneca směšuje s jinou „slavičí“ bájí: Podle té „Aedon, dcera Pandareova, chtěla zavraždit ze závisti jednoho ze synů Niobiných, omylem však zabila vlastního syna Ityla. Byla proměněna ve slavíka a každého jara naříká svým zpěvem nad smrtí milovaného syna“ (Saska-Groh, s. 165).

78 Cyknus: viz pozn. 37. Zde je míněn spíš ve své ptačí podobě, jako labuť. Narážka na předsmrtný lkavý labutí zpěv.

79 Ister (Hister): dolní tok Dunaje. – Tanais: Don.

či ledňáčci plakali nad chotěm králem,⁸⁰
 když na lehkých vlnkách se houpají
 a s úzkostnou bázní i s důvěrou zas
 v klid širého moře na hnízdech svých,
 těch plujících kolébkách, mláďata hřejí.
 A kdyby průvod zženštilých mužů⁸¹
 si s tebou drásal v zármutku paže
 a v prsa se bil, ten Kybelin dav,
 když pobíhá v jekotu píštal
 a za frýžským Atyem truchlí, –
 ach, není, Kassandro, dosti všech slz,
 neboť nad všechny slzy je zármutek náš.

Proč si však z čela svaté stužky strhuješ?
 Vždyť trpící snad nejvíc mají bohy ctít.

Kassandra

Soužení naše přesáhlo už všechen strach.

Už ani nechci uprošovat boží hněv;

i kdyby zuřil, nemá dál čím ublížit.

Sám osud vypotřeboval se ze všech sil.

Kde já mám ještě vlast? Kde otce? Sestru? Kde?

Když oltáře a hroby vypily mou krev?⁸²

Kde je ten šťastný houfec bratří mých?

Navždy tentam! V paláci králů zbyli jen

žalostní starci. Tolik ložnic, ve kterých

krom Spartanky⁸³ jen osiřelé touhy vdov!

A matka králů, paní Frýgů, Hekuba,

rodička pohřbů, nové žití zakouší,

i kdyby zuřil, nemá už čím ublížit.

pohřebních ohňů rodička, už zkusila, [?]

80 Ledňáčci... nad chotěm králem: Trachinský král Ceyx zahynul při ztroskotání na moři a byl proměněn v ledňáčka; rovněž jeho žena Alkyone, která svého Ceyka stále s nářkem hledá. Ledňáčci se bojí zlověstného širého moře, a přece při pobřeží a zvláště při ústí řek se mu vždy znovu svěřují, když na něm pečují o své mladé v plovoucích hnízdech.

81 Průvod zženštilých mužů: Kult Velké Matky, Kybely nebo Cybele, matky bohů, se od Frýgů rozšířil po Řecku, později i do Říma. Byla vzývána jako tvůrkyně života a bohyně země, je původkyní vinařství, rolnictví i vzdělanosti a zakladatelkou měst (bývá proto zpodobována s korunou podobnou hradnímu cimbuří). Jedním z jejích kněží a miláčků byl krásný jinoch Atys, symbol krásy a pomíjivosti života v přírodě. Je to pastýř Kybelou velice milovaný, ale sám se zasnoubí s dcerou pessinuntského krále. Na svatební hostině se objeví Kybela, hosté se v hrůze rozprchnou a sám Atys v divokém zmatků utíká do hor, kde se pod vysokou borovicí zabije. Z jeho krve vykvetou fialky. Borovice je tu symbolem zimy a zániku, fialky symbol obrozujícího se života, jara. Atyovu památku slavili Frýgové i pak Řekové a Římané divokými obřady. Kybelini kněží, většinou jinoši z Frýgie, se v obřadném šílení zraňovali do krve, což byla jakási oběť za Atya.

82 Oltáře a hroby vypily mou krev: narážka na smrt milované sestry Polyxeny nad Achilleovým hrobem (viz pozn. 75).

83 Krom Spartanky: Heleny.

jsouc proměněna v divokého psa:⁸⁴
kol zřícenin tam běhá, vyje šíleně,
přeživši Troju, chotě, syny, – sebe též!

Sbor

Foibova kněžka zmlkla, tváře zsinálé
a celé tělo zachváčeno třesavkou.
Stužky jí trčí, jak se náhle zježil hebký vlas
a srdce temně buší jako uštvané,
hned plaše těká pohledem, hned oči má
jak obrácené dovnitř, tupě strnulé.
Teď zvedá hlavu k oltáři, výš než má zvyk,
vznešeně kráčí, teď se chystá otevřít
zadrhlé hrdlo, stěží slova zdržuje
v zavřených ústech, kněžka božstvem posedlá.

a celé tělo v křečích prudkých. [?]

Kassandra

Proč zas, vy svaté výšky Parnassu, mě štvát
tím věštným ostnem, proč mě smyslů zbavovat?
Jdi, Foibe, odstup, já už nejsem tvá! Už zhas
ty plameny, jež zevnitř spalují mi hrud!
Pro koho teď mám blouznit v mdlobách? Pro koho,
když Troja padla? Komu klamně věštby dát?

Jdi, Foibe, odstup, já už nejsem tvá! Už uhas

Kde jsem to? Prchlo vlídné světlo, těžká noc
mi halí tvář a nebe skryto v temnotách.
Ach viz! Den dvojím sluncem nyní zazářil
a dvojí Argos buduje dva paláce.⁸⁵
(Vidím háj idský; v něm ten pastýř neblahý,
jenž rozsuzuje přemocné tři bohyně.)⁸⁶
Králové, pozor na zrozence neřesti!
Ten selský nalezenec vyvrátí váš dům! –

84 Proměněna v psa: Tak vskutku vypráví báje o nešťastné Hekubě, že po pádu Troje a všech svých drahých se proměnila v psa, s žalostným vytím pobíhajícího po spáleništi Troje.

85 Dvojí slunce... dvojí Argos: věštné vidění sváru mezi Atreem a Thyestem i jejich potomky.

86 Vidím háj idský: Paridovu scénu s jablkem a třemi bohyněmi. – Celé toto místo je poněkud nejasné. Wilamowitz předpokládá, že po verších „Vidím háj idský...“ až „...na zrozence neřesti“ následovalo rozvedení obrazu o Paridovi v souvislosti s další pasáží o Aigistovi a že se tato část neuchovala. Leo zase pokládá zmíněné trojverší za podvržené. – Řeším nejasnost tak, že první dva verše, zřetelně se týkající Parida jako pastýře, dávám do závorky jen jako analogickou připomínku: hle, také jen pastýř, a jaké pohromy přivolal! Neboť dále je už jasně řeč o Aigistovi, jež kdysi Atreus i s jeho otcem Thestem vyhnal z Mykén; později, když jeho zem stihla neúroda, byl Atreus věštbou vyzván, aby hledal svého bratra. Našel však jen jeho syna Aigista jako pastýře a vzal ho k sobě do domu, vychovával ho jako vlastního a vychoval si v něm svého vraha. A tento vrah Aigistus bude nyní opět kralovrahem, až s Klytaimnestrou zabije Agamemnona.

Co znamená ta zuřivá, jež tasí meč?
 A na kterého muže se to rozpřáhla
 s tou amazonskou zbraní? Šat má Sparťanky!⁸⁷
 Čí je ta druhá tvář, co teď mám na očích?
 Marmarský lev, král zvířat, s šjíjí vznešenou
 tu leží, běda, pod sprostými tesáky,
 tou rozlícenou lvicí na smrt pokousán.
 Proč jedinou, jež zbyla, proč mě voláte,
 stíny mých drahých? Přijdu, otče, za tebou, –
 já, trojské zkázy svědkyně, jdu za tebou,
 můj bratře, jenžs byl Frýgů ochrana a děs
 všech Řeků. Žel, tvou dávnou slávu nevidím,
 a ruce, horké od hořících korábů, –
 jen polámané údy, rýhy na pažích
 od těžkých pout. Jdu za tebou, ty předčasný
 Achillův soku, Troile. K nepoznání máš,
 Deifobe, tvář, toť dar tvé nové manželky.⁸⁸
 Je dobré konečně po styžských vodách plout,
 je dobré vidět běsného psa Tartaru,
 tu říši hltavého Dita⁸⁹. Dnes už člun
 po Flegethontu plaví duše královské,⁹⁰
 padlé i vítězné. Ach, stíny, prosím vás,
 i tebe, řeko, při níž přísahají bohové:
 jen trochu pootevřte příkrov podsvětí,
 ať zástup frýžských stínů vidí do Mykén.
 Jen vizte, drazí, jak se osud obrací!

Rojí se sestry nečisté,⁹¹
 krvavou metlou mávají
 a ohořelou pochodní,
 tvář sinou mají napuchlou
 a kolem beder propadlých
 truchlivé roucho umrlčí.
 Skřek hrůzy ječí do noci
 a kosti zubožených těl,
 už proležené, tlející,

Co znamená ta šílená, jež tasí meč? [?]

a ruce, horké od spálených korábů, – [?]

87 Šat má Sparťanky: Klytaimnestra, i vzhledem Helenina sestra.

88 Troilus: nejmladší Priamův syn, ještě nedost vyspělý k boji s Achileem. – Deifobus: jiný Priamův syn, po Paridově smrti Helenin manžel. Zrazen ženou, upadl do moci Řeků, byl jimi zabit a zohaven.

89 Dita: Dis neboli Pluto je římské jméno boha podsvětí (řec. Hádes).

90 Flegethon (nebo Pyriflegethon): třetí z čtyř řek, obtékající podsvětí říši. – Královské duše: její a Agamemnonovu.

91 Nečisté sestry: hrůzné Erinye.

se v kalné louži válejí.⁹²
 A hle, ten vysílený kmet!
 Už ani ústy nelapá
 po vodě, žízně zapomněl,
 jak truchlí pro budoucí smrt.⁹³
 Jásá však otec Dardanus⁹⁴
 a rázně nakračuje vpřed.

Sbor

Už se to bludné vytržení zlomilo,
 klesá jak býk před obětištěm v kolenou,
 když do šje byl chybnou ranou zasažen.
 Pojďme ji zdvihnout! – Hle, tam k rodným bohům jde
 sám Agamemnon, ověččený vavřínem!
 A choť mu celá rozzářená spěchá vstříc,
 vede se s ním a mile vyrovnává krok.

*Vejde Agamemnon; mezitím se uvítal s Klytaimnestrou,
 která vchází s ním a předejde ho sama do paláce*

Třetí scéna**Agamemnon**

Ach, konečně se vracím pod otcovský krov!
 Buď pozdravena, vlasti! Tolik kořisti
 lid barbarů ti vydal! Mocná Asie,
 ta dlouho šťastná Troja se ti poddala! –
 Co se ta věštkyně tak chvěje, zesláblá
 a s hlavou skleslou? Zdvihněte ji, otroci,
 stříkněte na ni vodu! – Už se probírá,
 už trochu hledí. – Tak se přece vzpamatuj!
 Ten vytožený přístav trampot máme zde!
 Je slavný den!

Kassandra

I Troja měla slavný den!

92 A kosti... válejí: Není zcela jisté, zdali tyto tři verše pocházejí vskutku od Seneky. Jestli ano, není jasné, měl-li při nich na mysli nějakou mytologickou souvislost nám už neznámou, anebo zdali pouze chtěl nějakými děsivými detaily dokreslit obraz (podle F. J. Millera).

93 Vysílený kmet: Tantalos. – Pro budoucí smrt: tj. Agamemnona, jenž je jeho pravnukem.

94 Dardanus: Jupiterův syn, praotec trojských králů; se mstivým zadostiučněním pospíší uvítat v podsvětí padlého Agamemnona, nepřítele dardanovského rodu.

Agamemnon

Uctěme oltář!

Kassandra

U oltáře otec pad.

Agamemnon

Pozdravme Jova!

Kassandra

Hercejského Jova snad?⁹⁵

Agamemnon

Myslíš, že vidíš Ilium?

Kassandra

I Priama.

Agamemnon

Zde není Troja.

Kassandra

Kde je Helena, tam Troja.⁹⁶

Agamemnon

Máš, otrokyně, strach?

Kassandra

Je blížká svoboda.

Agamemnon

Jen žij si v bezpečí.

Kassandra

Mé bezpečí je smrt.

Agamemnon

Zde nejsi v nebezpečí.

95 Hercejského Jova snad?: krvavě ironická narážka na Priamovu smrt (viz pozn. 53).

96 Kde je Helena, tam Troja: Míněno obrazně; Helena totiž v tu dobu ještě nedoplula do Řecka, Klytaimnestra je však druhou Helenou, cizoložnicí, jež přináší zkázu.

Kassandra

Ty však ve velkém.

Agamemnon

Čeho se vítěz může bát?

Kassandra

A čeho ne?

Agamemnon

Držte ji, otrokyně, než z ní vyjde bůh,
ať něco neprovede v tom svém blouznění!
A tebe, otče, který divé blesky dštíš,
zaháníš mraky a jsi hvězd i zemí pán,
kterému vítěz kořist z boje přináší,
i tebe, Všemocného choti sesterská,
argolská Juno, spěchám uctít pokorně
arabským vonným dýmem, žertvou, modlitbou.⁹⁷

ať neprovede něco v tom svém blouznění!

Odejde do paláce

Třetí mezizpěv sboru**Sbor argejských žen**

Ty, Argu, vznešenými vznešený,
milý i rozhněvané maceše,⁹⁸
vždy vychovávals hrdiny,
i počet bohů nerovný⁹⁹
jsi doplnil. Tvůj velký syn
si tuctem činů zasloužil
dosáhnout nebe:
rek Alcides, ten, pro nějž Jupiter
porušil řád a zdvojl hodiny¹⁰⁰

97 Argolská Juno: neboť z Argolidy vzešel Junonin (Hérin) kult – viz pozn. 47. – Arabský vonný dým: kadidlo.

98 Rozhněvaná macecha: Juno, vždy zárlivá na milenky svého chotě Jupitera, si nicméně oblíbila Herkula (Heraklea), ježž Jupiter zplodil s Amfitryonovou manželkou Alkmenou. Nastrojovala mu sice mnohé těžké zkoušky, ale jejich zdoláváním se Herkules jen tím víc proslavil. Proto také bylo synu Alkmeninu, jenž se původně jmenoval Alcides (alké – síla), věštbou přikázáno, aby přijal na Hérinu počest jméno Herakles. – Rovněž mýtus o Herakleovi, jako kult Héry, se rozšířil po Řecku právě z Argu a Mykén.

99 Počet bohů nerovný: Juno posléze souhlasila i s tím, aby byl Herkules vzat mezi bohy. Ne mezi bohy hlavní, jichž bylo dvanáct, ale mezi bohy druhé řady. Ti byli tři – po latinsku: Mars, Bellona čili Duellona, Victoria –, tedy lichý počet; Herkules jej doplnil na sudý.

100 Jupiter... zdvojl hodiny...: Chtěl zplodit s Alkmenou nejznamenitějšího syna, i přikázal Foibovi, bohu slunce, aby zdvojnásobil délku noci. Proto i Jitřenka (Aurora), jež je zároveň Večernicí (Hesperus),

rosnaté noci, kázal Foibovi,
ať pozdrží svůj spěchající vůz –
a ty ať zpomalíš své dvojspřeží,
stříbrná Foibo.¹⁰¹

Zpět ustoupila
ta hvězda, jež své jméno střídává,
a divila se, že je Večernicí.
Jitřenka vzhledla v navyklý svůj čas
a hned zas na rameni usnula
starému choti.¹⁰²

Tak západ, tak i východ slunce
zastih zrod Herkulův. Tak mocný rek
se nedá stvořit za jedinou noc.
To pro tebe se ustal točit svět,
děťátko k božství určené.

Tvých paží sílu pocítil
nemejský bleskurychlý lev
i v Parrhasii laň
i kanec, škůdce polí arkádských.
Řval zdivočelý býk, když z krétských niv
byl tebou vlečen. –

Rek udolal i smrtonosnou saň
a novým hlavám nedovolil vzrůst.

Pak bratra stvůry,
třítělou, tříhlavou tu obludu,
napadl kyjem, ve dví přerazil
a k východu hnal stádo západní,
kořist od obra Geryona.

I stádo koní odvedl,
jež nepásl na březích Strymonu
či Hebru thrácký tyran lidojed:
krev hostů dával pít ten ukrutník
svým hřebcům divokým – a nakonec
jim tlamy zmáčela krev tyрана.

I Hippolytě bojovné
vzal z beder drahocenný pás
co kořist. A z mračen
sestřelen šípem, k zemi kles
pták stymfalský.

a novým hlavám nedopustil vzrůst.

podle toho, svítí-li na východní nebo západní obloze, se octla v rozpacích, čím té chvíle vlastně má být.

101 Stříbrná Foiba: zde míněna Diana, Foibova sestra, jakožto bohyně měsíce.

102 Starý choť (Aurořin): Tithon.

A zlatoplodá jabloň, nezvyklá
na česající ruku, s úlekem
vznesla svou haluz, náhle oblehčenou;
a zlatý cinkot jablek zaslechl
studený, slizký hlídač nespavý,
až s břemenem když prchal Alcides
ze sadu, jehož zlato očesal.
Podsvětní pes, na trojím řetěze
do nebe vtažen, strachy oněměl
a nezaštěkal,
jak vyděsil ho nepoznaný jas.¹⁰³
Za tvého vedení
pad lživý dardanovský dům¹⁰⁴
a znovu poznal obávaný luk,
za tvého vedení
v tolika dnech jak rocích padla Troja.¹⁰⁵

a zlatý cinkot jablek uslyšel

Odejdou

Závěr

Kassandra sama

Vyvází deset let, co v paláci se děje!
Och, co to je? Vstaň, duše má a vezmi plod
svých věštných muk – jsou poraženi vítězi!
Povstává Troja! Z pohřebiště, otče můj,
do Mykén táhneš, přemožitel utíká!
Nikdy tak jasný obraz věštné vznícení
mi nepředvedlo: vidím, cítím, žiji v tom!
Můj pohled není šálen planou vidinou,
jen vizme:

Můj pohled není šálen prázdnu vidinou,

V paláci se koná hostina,
táž, jako měli naposledy Frýgové.
Všude tu po lehátkách září trojský nach,
pije se z pradědových zlatých pohárů.

103 Nemejský... lev atd.: Zde se počíná výčet slavných Herkulových činů, dostatečně známých z bájí o něm. Nechť tu postačí jen jmenné poznámky. – Strymon: řeka mezi Thrákií a Makedonií (nyní Struma). – Hebrus: hlavní thrácká řeka (nyní Marica). – Tyrán „lidojed“, ukrutník: Diomedes. – Hippolyta: královna Amazonek. – Studený, slizký hlídač nespavý: drak Ladon, jenž hlídal zlatá jablka v zahradě Hesperidek na rajském ostrově v Okeanu. – Podsvětní pes... na trojím řetězu: Cerberus.

104 Lživý dardanovský dům: Trojský král Laomedon, Priamův otec, po dvakrát obelhal bohy. Za jednu jeho lež, kdy odepřel slíbenou odměnu Herkulovi za vysvobození své dcery Hesiony, přepadl rozhněvaný hrdina s šesti loďmi Troju a pobořil ji. (Od dob Laomedontových je pak trojský královský rod často nazýván lživým domem.)

105 V tolika dnech jak rocích: Po deset let obléhali Řekové Troju, deset dní pak trval konečný vítězný boj, když k němu Herkules přispěl svými šípy, propůjčenými Filoktetovi.

On sám,¹⁰⁶ na vrchním lehátku, má skvostný šat
 a Priamovu vzácnou kořist na sobě.
 Žena mu káže svléci nepřítelův kroj
 a vzít si plášť, co věrná choť mu utkala.
 Ó, děším se a duch se chví! To zavraždí
 vyhnanec krále, cizoložník manžela:¹⁰⁷
 Už osud dospěl. Spatří závěr hostiny
 vladařskou krev, jak vylije se do vína
 a smrtonosné roucho zrádně padlého
 záhubě vydá. Hlavou ani pažema
 se nevyprostí ze spleťtých záhybů.
 Ten polomuž ho chabou rukou bodne v bok,
 ne hluboko, jak v polou rány zaváhá.
 A král – tak štětinatý kanec v houštinách,
 když lapen do sítě se snaží dostat ven,
 se škube, běsní, zaplétá se ještě víc –
 král marně rve ty ovjívivé záhyby
 a po svém nepříteli tápe naslepo.
 Tu žena skočí po dvojsečné sekeře –
 a jako sluha žertev měří býčí šj
 a dlouze napřahuje, nežli udeří,
 tak rozhoupává vražednickou pravici.
 A má ji!¹⁰⁸ Vykonáno! Hlava uťatá
 jen na kousíčku visí, z trupu valí krev,
 opodál chroptí ústa na zemi. A jim
 to nestačí! On skočí na bezduchý trup
 a bodá, seká, ona ještě pomáhá.
 Snadno si zločin zodpovědí u svých:¹⁰⁹ on,
 syn Thyestův, a ona, sestra Heleny!
 Hle, Titan¹¹⁰ váhá po skončeném díle dne,
 má-li dál svou, či Thyestovou cestou jít.

Však si ten zločin zodpovědí u svých: on,

Stoupne si stranou k oltáři, vejde Elektra, vede svého mladičkého bratra Oresta

106 On sám: Agamemnon.

107 Vyhnanec, ... cizoložník: Aigistus.

108 A má ji: drsný výkřik vraždícího při zasazení smrtelného úderu byl obvyklým rčením gladiátora při vítězné ráně („Habet!“).

109 Snadno si zločin zodpovědí u svých: tj. oběma zločincům nebude zatěžko stanout před jinými zločinci svého rodu.

110 Titan: Helios, Slunce. Je tak zděšeno pohledem na zločin, že váhá, nemá-li opět zastřít tvář, jako tehdy při strašlivé Thyestově hostině.

Elektra

Pryč, pryč! Pomstít otce můžeš jenom ty!
Pryč před vražednou rukou našich nepřátel!
Dům do základů zbořen, padlo království!

Kdo tam zas? Jaký cizinec to přijíždí?
Pojď, bratře, honem! Ukryju tě do šatů.
Bláhová duše, proč se chvít? Máš z cizích strach?
Spíš svých se boj! I ty už přestaň, Oreste,
se třást, už vidím věrnou náruč přítele.

Vjede Strofius na voze, s sebou má svého syna Pylada

Strofius

Jsem Strofius a do Fokidy vracím se
s elejskou palmou. Přicházím jen blahopřát
příteli, jehož mocnou rukou tepáno,
v desetiletém boji padlo Ilium. –
A kdo je tohle? Stojí celá zděšená,
tvář uplakanou. Vždyť je z rodu králova!
Elektra! – Co ty slzy v domě radosti?

Elektra

Otec tam leží mrtev, je to matčin hřích!
Hledají chlapce, aby zabili i jej!
A trůn si hříšnou láskou získal Aigistus!

Strofius

Ó, žádné štěstí nemá dlouhé trvání!

Elektra

Zapřísahám tě při památce otcově,
při jeho slavném žezle, bozích vrtkavých,¹¹¹
vem s sebou Oresta a skryj ten vzácný lup!

Strofius

I když mě mrtvý Agamemnon varuje,
jsem odhodlán a rád tě skryju, Oreste.
Štěstí zve k důvěře, a neštěstí k ní velí.
Pojď, vezmi si ten vínek ve hrách dobytý
k ozdobě čela, v levici drž ratolest,

111 Při bozích vrtkavých: kteří i Strofia mohou kdykoli uvrhnout do neštěstí.

ať její zeleň tvoji hlavu zašutí.
Ta palma, dárek pisánského Joviše,¹¹²
ti budiž ochranou a dobrým znamením. –
A ty, můj Pylade, ty otcův průvodce,
se na otcově příkladě uč věrnosti. –
Vyrazte, koně, proslulí svou rychlostí
po celém Řecku,¹¹³ tryskem z těchto zrádných míst!

Rychle odjede s oběma chlapci

Elektra

Vyrazil, odjel vůz, už nic ho nezdrží,
už zmizel z očí! S klidem vyčkám nepřátel
a k poslední už ráně hlavu nastavím.

Tu jde, ta vražednice svého manžela,
šat ještě celý potřísněný zločinem,
ruce jí ještě čerstvou krví mokvají
a divý pohled ještě svědčí o hříchu.
Jdu k oltáři. – Smím, Kassandro, se podržet¹¹⁴
tvých stužek? Oběma nám hrozí stejná věc.

Vejde Klytaimnestra

Klytaimnestra

Ty nepřítelko matky, zrádná vzpurnice,
jak můžeš, ještě panna, chodit z domu ven?

Elektra

Z cizoložného domu panna utíká.

Klytaimnestra

Kdo věří, že jsi panna?

Elektra

Protože jsem tvá?

Klytaimnestra

Mluv s matkou slušně!

112 Vínek: olivový. – Ratolest: palmovou. – Pisánský Joviš (Jupiter): ochránce her a závodů v Pise.

113 Konec proslulí... po celém Řecku: právě vydobili Strofiovi vítězství při olympijských hrách.

114 Smím se podržet...: Stát u oltáře a chytit se věšteckých stužek Foibovy kněžky mělo Elektru chránit před zločinným násilím.

Elektra

Ty mě učíš mravnosti?

Klytaimnestra

Máš ve svém zpupném srdci ducha mužského;
až zkusíš bolest, naučíš se ženskosti.

Elektra

Nemylím-li se, ženám asi sluší meč?

Klytaimnestra

Ty by ses chtěla rovnat s námi, šílená?

Elektra

S vámi? Kde máš druhého Agamemnona?
Mluv jako vdova, když ti přece umřel muž.

Mluv jako vdova, když ti přece zemřel muž.

Klytaimnestra

Ta smělá slova špatné dcery potrestám
jak královna! A teď mi řekneš především,
kde je tvůj bratr, kde se schovává můj syn!

Elektra

Daleko z Mykén.

Klytaimnestra

Hned mi mého syna vrať!

Elektra

A ty zas mi vrať otce!

A ty mi vrať otce!

Klytaimnestra

Kde se schovává?

Elektra

Je v bezpečí, kde nikdo o trůn nemá strach.
To řádné matce stačí.

Klytaimnestra

Rozhněvané ne!

A ty dnes zemřeš!

Elektra

Jistě zas jen rukou tvou.
Jdu od oltáře. Máš-li chuť mi vrazit meč
do bezbranného hrdla, – zde to hrdlo máš.
Či jestli mě chceš podříznout jak dobytče,
nastavím krk a klidně počkám na ránu.
Čin uchystán. Má krev ti ruku omyje
od skvrn a pachy vraždy, která na ní lpí.

Vejde Aigistus

Klytaimnestra

Pojď, druhu v nebezpečí, druhu na trůně,
můj Aigiste. To děvče hrubě uráží
svou matku. Bratra někde tajně schovává.

Aigistus

Ty zuřivá! Drž vzteklý jazyk za zuby,
matka si nezaslouží urážlivých slov!

Elektra

Mne bude kárat zlopověstný zločinec,
zločinem zplozený, jenž neví sám, co je?
Zda syn své sestry, nebo svého otce vnuk?

Klytaimnestra

Nač ještě čekáš, Aigiste? Proč neutneš
tu zpupnou hlavu? – Bratra nebo život – hned!

Aigistus

Ne, ať si žije v temném skalním vězení,
ať zkusí všechna muka, co jich je – a pak
nám ráda vydá toho, koho ukrývá.
V hladu a bídě, sama, potmě, ve špíně,
bez vdavek vdova, psanec v nenávisti všech,
pomalu, ale jistě bídně zahyne.

Elektra

Chci ihned smrt!

Aigistus

Jen kdyby ses jí vzpouzela.
Je hloupý vladař, když hned smrtí potrestá.

Elektra

Co horšího než smrt?

Aigistus

Život, když voláš smrt. –

Otroci, odved'te tu zrůdu! Z Mykén pryč!

V nejzazším koutě království ji spoutejte

a zavřete ji v černočerné jeskyni,

však on jí žalář zbujnou hlavu napraví!

Klytaimnestra

A tahle též svou vinu hlavou zaplatí!

Manželka-otrokyně, děvka králova!

Pryč s ní, ať táhne za tím, ježž mi ukradla!

Kassandra

Netahejte mě! Sama půjdu před vámi!

Svým Frýgům první spěchám přinést dobrou zvěst:

o moři plném ztroskotaných korábů,

o pádu Mykén, o tom vládcí vladařů,

jenž, aby splatil za záhubu Trojanů,
zahynul darem ženy – cizoložstvím, lstí.

Nač čekáme? Už pojďme! Já vám děkuji!

Ach ráda, ráda přežila jsem Troju! Dík!

Nač čekáme? Už pojďte! Já vám děkuji!

Klytaimnestra

Zhyň, šílená!

Kassandra

Však brzo zešlíte vy!

